

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни на дисертацію Тимофіїва Олександра Сергійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Основним завданням держави є забезпечення стабільності фінансових установ, безперервності надання банківських та інших фінансових послуг, а також запобігання кібератакам на фінансову систему. Варто враховувати, що військові конфлікти значно підвищують вразливість до кіберзагроз, що можуть спричинити серйозні збої в роботі платіжних систем, кредитних установ і національних банків.

Для забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи необхідно розробити та впровадити стратегії для мінімізації ризиків. Актуальність цього завдання підсилюється глобалізацією економічних процесів і активним впровадженням цифрових технологій, які, хоч і забезпечують нові можливості, водночас збільшують ризики кібератак. До того ж, інтеграція України до світових фінансових ринків та гармонізація з європейськими стандартами вимагають підвищеної уваги до питань кібербезпеки, управління ризиками та захисту інформації в банківському секторі.

Як вірно зазначив автор, – «Новою віхою суспільного розвитку стала необхідність формування політик, практик і технологій на основі балансування економічних, соціальних та екологічних цілей. Таке усвідомлення прийшло на зміну усталеній догмі споживчого підходу до природних ресурсів, які мають тенденцію до виснаження та обмеженої

можливості до відновлення». Відповідно, за умов запровадження правового режиму воєнного стану пошук шляхів формування ефективного адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, стає більш актуальним та таким, що потребує відповідного наукового супроводу.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертантом висновків, які базуються на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання. Досягненню мети та розв'язанню завдань, що поставлені перед цим дослідженням сприяло використання таких методів наукового пізнання як: 1) абстрагування, який застосовано для виділення ключових понять порушеної проблематики (наприклад, «сталий розвиток», «стабільність», «банківська система», «адміністративно-правовий механізм» тощо) (розділ 1–3); 2) формально-догматичний метод, що загалом забезпечив можливість аналізу юридичних норм на предмет заявленого наукового інтересу(розділи 1–3); 3) аналізу та синтезу, що дозволили здійснити розгляд складових досліджуваного механізму як самостійних, так і у якості системи (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2); 4) індукції та дедукції, які сприяли можливості виокремлення загальних і конкретних особливостей сталого розвитку та стабільності банківської системи як об'єкта адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.1), адміністративно-правового механізму як одного з різновидів державного регулювання у цій сфері (підрозділ 1.2), а також його складових (розділ 2); 5) ідеалізації, що забезпечив можливість виокремити позитивні аспекти процесів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи (підрозділ 1.1), цифровізації фінансового сектору (підрозділ 2.2), а також

оптимізації відповідного адміністративно-правового механізму (підрозділ 3.2); 6) групування, який був використаний для класифікації нормативно-правових актів (підрозділ 1.4), суб'єктів, що забезпечують сталий розвиток та стабільність банківської системи України (підрозділ 2.1), адміністративних інструментів та процедур здійснення цієї діяльності (підрозділи 2.2, 2.3), а також способів її оптимізації (розділ 3); 7) системно-функціональний метод, що дозволив визначити мету, завдання та функції досліджуваного механізму (підрозділ 1.3), а також простежити зміни вітчизняного законодавства у процесі удосконалення його складових (підрозділи 1.4, 3.1); 8) метод кількісного та якісного аналізу, який став основою для проведення оцінки ефективності заходів, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку та стабільності банківської системи України (підрозділ 2.3, розділ 3). Також широке застосування мали метод моделювання, логічний підхід, метод формалізації, аксіоматичний метод та формально-логічний метод (розділ 1–3).

Мета роботи полягає у визначенні, розкритті, уточненні та перегляді змісту й сутності адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, формуванні практичних рекомендацій щодо оптимізації його функціональності. Відповідною гарантією достовірності та теоретичної обґрунтованості наукових положень висновків та рекомендацій, сформульованих автором є вірно поставлена мета та завдання дослідження, логіка викладеного матеріалу. Виходячи з аналізу основної частини дисертації, мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; сформульовано

наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, розкрито шляхи та форми їх упровадження; визначено апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

Отже, структура повністю відповідає цілям і задачам дослідження, це дозволило автору послідовно розглянути всі визначені ним проблеми. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати, що наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація одним з перших досліджень у межах науки адміністративного права, у якому визначено та розкрито юридичну природу адміністративно-правового механізму сталого розвитку та стабільності банківської системи України, надано оцінку сутнісних ознак та характерних особливостей його сильних і слабких сторін, а також визначено напрямки вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачем на захист, мають відповідний, високий ступінь наукової новизни.

Так автором вперше: 1) під сталим розвитком та стабільністю банківської системи запропоновано розуміти організований простір функціонування ринку банківських послуг та його регуляторного середовища, що характеризується балансом між екологічними, економічними та соціальними факторами, який забезпечує збалансованість, адаптивність та стійкість банківських установ і механізмів реалізації ними своїх функцій, їхню здатність до оперативного реагування на вплив зовнішніх та внутрішніх

загроз економічній безпеці, а також якість, доступність банківських продуктів, що задовольняють потреби споживача; 2) обґрунтовується, що для досягнення Глобальних цілей сталого розвитку в банківській системі Україна має впровадити інноваційні адміністративно-правові інструменти, а саме: а) розробити та імплементувати нормативно-правові акти, які зобов'язують банки інтегрувати екологічні, соціальні та управлінські ризики у свої бізнес-моделі та б) запровадити стандарти звітності щодо сталого розвитку, таких як GRI, SASB або CSRD, що забезпечує прозорість діяльності банків та їх підзвітність перед зацікавленими сторонами; 3) визначено три-векторну систему способів удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України, яка передбачає: а) посилення факторів стійкості (підвищення ефективності чинного законодавства, створення дієвих механізмів участі приватного сектору в процедурах розробки та реалізації програм розвитку банківського сектору, оптимізації координаційних процедур та впровадження нових передових практик запобігання ризикам кібербезпеки банківського сектору тощо); б) оптимізацію інституційного компонента щодо окремих питань діяльності Національного банку України (впровадження ефективних інструментів протидії ризикам банківського сектору); в) інтегрування до ринку ЄС (удосконалення ризикорієнтованого підходу, розвиток фінансової інклюзії, підвищення фінансової грамотності населення тощо).

Дисертаційне дослідження має обґрунтовані та достовірні наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем врегулювання механізму адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що визначені в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції впроваджено та надалі може бути використано в: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); практичній діяльності – для вдосконалення чинного адміністративного законодавства щодо оптимізації процедур здійснення адміністративно-правового забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України.

Отже, дисертаційна робота може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України. Висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані при вдосконаленні чинного національного законодавства.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні положення та результати дисертації висвітлено у 8 наукових статтях, чотири з яких опубліковано у наукових фахових виданнях України, одну – в періодичному науковому виданні іншої держави (Республіка Польща), а також в трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях: Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 року), «Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м.

Київ, 07–08 лютого 2024 року), «Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність» (м. Київ, 04–05 червня 2024 року).

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом робота відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті роботи відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого наукового дослідження.

6. Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертаційної роботи щодо її змісту та оформлення

Незважаючи на наукову цінність роботи, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Незважаючи на виявлені диференційні характеристики термінів «сталий» та «стійкий» розвиток, їхнє спільне та окреме значення недостатньо пов'язане з особливостями функціонування банківської системи України. Бажано підкріпити це аналізом, як ці концепції враховуються у нормативно-правових актах та їхньому практичному застосуванні.

2. Автор дослідження розвиває наукову дискусію щодо специфіки "фокусу супротиву" та "фокусу відновлення" (підрозділ 1.3). Незважаючи на визначення двох основних фокусів завдань, їхній зміст подано в загальних

рисах. Варто конкретизувати, які саме заходи входять до кожного з цих фокусів та як вони взаємодіють для забезпечення сталого розвитку банківської системи.

3. У загальному висновку до дисертації (6), автор акцентує на доцільності розгляду адміністративно-правових інструментів забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України з точки зору «подвійного змісту», але при цьому не пояснюється, що саме мається на увазі під цим терміном. Це потребує уточнення для уникнення неоднозначного трактування.

4. Автором євроінтеграція представлена як беззаперечно позитивний процес, без аналізу потенційних проблем, наприклад, невідповідності деяких європейських норм до специфіки української економіки чи труднощів у їх реалізації. Тому потребує додаткової аргументації вказаний авторський тезис (підрозділ 3.2).

5. Попри наявність ініціативи щодо розробки та затвердження змін у чинне законодавство України, у додатках роботи відсутній приклад проекту нормативно-правового акту, в якому ці зміни були б передбачені. У деякій мірі, це обмежує можливість практичного сприйняття цінності авторських теоретичних розробок.

При цьому, вищенаведені зауваження істотно не впливають на високі здобутки роботи, що є новим, актуальним та змістовним дослідженням.

7. Загальні висновки

Дисертаційна робота Тимофіїва Олександра Сергійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обгрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

Автором дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права та надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Отже, дисертаційне дослідження Тимофіїва Олександра Сергійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку та стабільності банківської системи України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, за своєю актуальністю, теоретичним рівнем і практичною цінністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор – Тимофіїв Олександр Сергійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

голова

Громадської організації

«Інформаційно-аналітичний центр

«Сучасне аерокосмічне право»»,

доктор юридичних наук, професор

Л. В. Сорока